

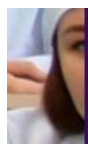

ь л

«НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю

28 березня 2024 року

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Матеріали науково-практичної конференції
з міжнародною участю
28 березня 2024 року

ПОЛТАВА - 2024

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

тів медичних освітніх закладів : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 23 березня 2017 р. - Полтава, 2017. - С. 188-189.

3. Самостійна робота як один із методів адаптації до професійної діяльності на післядипломному етапі освіти / Т. В. Поліщук, О. В. Шешукова, А. С. Мосієнко [та ін.] // Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 25 березня 2021 р. - Полтава, 2021. - С. 211-213.
4. Співпраця викладача і лікаря-інтерна - шлях до підвищення якості навчання / О. В. Шешукова, В. П. Труфанова, Т. В. Поліщук [та ін.] // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 22 березня 2018 р. - Полтава, 2018. - С. 252-253.

НАВЧАННЯ ЗА КЛІНІЧНИМИ ВИПАДКАМИ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ

Шинкевич В.І., Хміль Т.А., Удальцова К.О., Скрипнікова Т.П.

Полтавський державний медичний університет

Створення звітів про клінічні випадки для навчання підвищує кваліфікацію власне викладачів як лікарів. Найкращим викладачем є той, хто найкраще лікує пацієнта і може доступно й вичерпно це пояснювати. Критична педагогіка пропонує, щоб освіта була зосереджена на розвитку демократії та припиненні гноблення.

Ключові слова: клінічний випадок, післядипломна освіта, журнал першого квартиля, критична педагогіка.

Creating of clinical reports for training increases the qualifications of medical educator themselves as dentist or physician. The best medical educator is the one who best treats the patient and can explain it in an accessible and comprehensive manner. Critical pedagogy proposes that education should focus on developing democracy and ending oppression.

Keywords: dinical case, postgraduate education, first quartile journal, critical pedagogy.

Післядипломна освіта передбачає не тільки повторення раніше вивченого матеріалу, а й удосконалення знань відповідно до нових науково обґрунтованих концепцій і технологій лікувально-діагностичного процесу, виправлення помилкових попередніх академічних концепцій [18] і розширення знань про рідкісні стани й захворювання.

Оскільки новітні концепції в медицині виникають не так часто, одним із регулярних форматів навчання був розбір клінічних випадків. Цей формат передбачено в структурі методичних розробок практичних занять приблизно до 2016 року у вигляді пунктів «Прийом хворих та проведення: основних методів дослідження, допоміжних методів дослідження, диференційної діагностики з постановкою діагнозу, складання плану диспансеризації», «Розбір ситуаційних задач», «Тематичні пацієнти» «Підготовка до клінічних розборів...», «Складання ситуаційних задач за темою».

Починаючи з 2016 року, коли було введено компетентнісний підхід у викладанні (який, до речі, дуже критикували в науковій літературі [9; 11-13]), підрозділи оновлених методичних розробок практичних занять знову передбачають окремі компоненти для вивчення клінічних випадків із додатковими, такими як «Контроль викладача за діями лікаря-інтерна при клінічному обстеженні хворого», «Перевірка вибору методу та обсягу лікування», «Перевірка викладачем якості виконання маніпуляцій», «Перевірка викладачем якості заповнення документації».

Важливо, що натепер підхід до навчання за клінічними випадками спотворено введенням систем тестування і ситуаційних завдань, які, по суті, обрізають і вихоплюють із контексту клінічні дані, що серйозно порушує розвиток клінічного мислення і призводить до уривкової клінічної роботи та зниження відповідальності. Також це добре видно згідно з наведеними пунктами методичної розробки практичних занять. Вочевидь таке подрібнення як метод аналізу може бути корисним на додипломній освіті: коли потрібно вивчати щось складне і велике (як організм людини), його поділяють на менші частини. Але повний клінічний випадок із віддаленими результатами і прогнозом є основним видом діяльності або компетентності будь-якого лікаря.

На щастя, досить давно здобув високого розвитку різновид публікацій із повідомленням клінічного випадку в міжнародних цитованих поважних журналах. До прикладу, «The New Engleng Journal of Medicine» має спеціальний розділ «Clinical Cases Resource Center», де представлено зразкові випадки, які реально використовувати для навчання. Цей розділ передбачає також і отримання кредитів безперервного навчання для лікарів відповідних спеціальностей, щоправда не для українських. Отже, окрім відмінних звітів про клінічні випадки, є відмінна можливість онлайн-навчання лікарів, а отже, і викладачів.

Колегіальний розбір клінічного випадку звичайно проводять при складному діагнозі, рідкісному випадку, нових методах діагностики чи лікування або помилках чи проблемах у менеджменті для їх виправлення. Тобто, такі ситуації вимагають клінічного аналізу групи лікарів. Про такі випадки повідомляють у літературі, основна їхня цінність і мета - розширення знань і навчання молодших лікарів-читачів. Додатково для навчання корисний інший вид діяльності - моделювання типових клінічних випадків, що ми доручаємо кращим лікарям-інтернам для подальшого створення «бібліотеки» навчальних матеріалів.

Серед корисних ресурсів навчання за клінічними випадками є MedScape [https://www.medscape.com/], який згадувався й раніше як джерело післядипломного навчання викладачів [3] і презентує клінічні випадки із залученням щелепно-лицевої ділянки [16] та органів порожнини рота [15]. У тематиці ендодонтії одним із передових журналів можна вважати «International Endodontic Journal» першого квартиля, який видається від імені Британського ендодонтичного товариства та є офіційною публікацією Датського ендодонтичного товариства, Європейського товариства ендодонтології, Фламандського товариства ендодонтології, Ірландського ендодонтичного товариства, Ліванського товариства ендодонтології і публікує, окрім іншого, звіти про клінічні випадки [10].

У тематиці періодонтології - «Journal of Clinical Periodontology», першого квартиля, корисний для лікарів-

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

стоматологів, спеціалістів з ендодонтії, дослідників, науковців і викладачів-стоматологів, публікує звіти про серії випадків [7].

Зі стоматологічної тематики, у т.ч. карієсу, заслуговує на увагу один із журналів першого квартиля, який публікує звіти про клінічні випадки, - «European journal of paediatric dentistry: official journal of European Academy of Paediatric Dentistry» [14]. Є також сотні спеціалізованих на стоматології міжнародних журналів нижчих кварталів, які регулярно розміщують на своїх сторінках відмінні клінічні звіти [8].

Для створення чи повідомлення звіту про клінічний випадок діє чітка міжнародно узгоджена інструкція «CARE Case Report Guidelines» (до речі, зовсім інші керівництва розроблено для створення звітів про серію клінічних випадків [4; 17]).

Є певні зауваження до створення клінічних випадків. По-перше, серед колег-стоматологів прийнято мало приділяти увагу анкетуванню пацієнта, що дозволило б зібрати скарги з оцінкою їхнього кількісного рівня. Натомість дещо інше анкетування - про перелік супутніх хвороб і станів - дуже поширене в приватних клініках, а спеціальне анкетування за наказом МОЗ України незамінне за необхідності ургентного втручання в пацієнта з ризиком алергії. Також важливо виявляти проблеми чи складнощі діагностики в конкретному випадку. На наш погляд, діагностику викладачі зі стоматології висвітлюють досить спрощено, не інтерпретуючи чутливість і специфічність її методів.

Наступний важливий момент - зміни після терапевтичних втручань із поясненнями. Зазвичай у клінічних звітах повідомляють про обраний метод лікування як вичерпне завершення опису клінічного випадку з обґрунтуванням правильності вибору порівняно з іншими чинними методами, без опису ефекту (для чого потрібні повторні контрольні візити або для навчання - аналіз такого самого лікування за даними інших пацієнтів (за відсутності повторних візитів). Із цим тісно пов'язаний недолік інформування про подальше спостереження й результати, оцінені лікарем і пацієнтом, результати подальшої діагностики та інших тестів, відповідність і переносимість втручання і можливі побічні та непередбачені події, а також перспективи для пацієнта.

Ще один важливий момент - це обговорення сильних сторін і обмежень у підході до цього випадку, обговорення відповідної медичної літератури й визначення основного положення з клінічного випадку як висновку, на недолік чого страждають більшість стоматологічних клінічних випадків.

Створення чи керівництво під час створення звітів про клінічні випадки підвищує кваліфікацію власне викладачів як лікарів, тому що це й аналіз і залучення сучасної літератури, і зіставлення з власним вирішенням клінічної ситуації й досвідом. Тож це приводить до оцінки власного рівня професіоналізму, дозволяє з'ясувати власні прогалини знань і вмінь визначати етіологію, патогенез, включаючи патофізіологію й мікробіологію, ризики чи схильність, технології діагностики чи лікування, сучасні настанови з лікування, прогноз, фармакодинаміку і фармакокінетику, включаючи біохімію, і врешті-решт розширює горизонти подальшого розвитку.

Концепцію, на якій ми ґрунтуємось у реалізації навчання лікарів-інтернів, показано на рисунку.

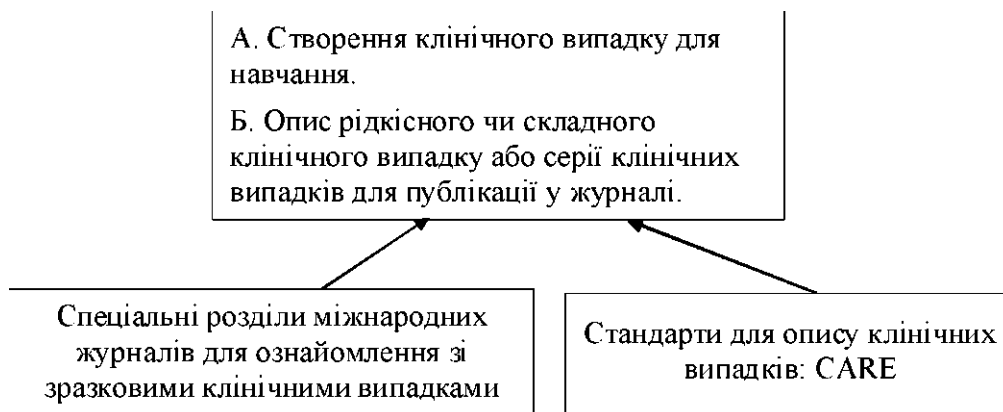

Рис. Схема «Цілі клінічних звітів у навчанні в медичних ЗВО»

Узагальнюючи підходи педагогіки, ми підтримуємо критичну педагогіку в медичній освіті. «Критична педагогіка передбачає залучення до навчальної діяльності життєвого досвіду й відображення в ній культури індивідуума ... в діалозі з іншими. Людина постає як відкрита до змін, як така, яка здатна зробити вибір та нести відповідальність за нього...» [1; 2; 5; 6; 12].

Висновок. Навчання за клінічними випадками може відбуватися самостійно і в групах. Найкращим викладачем є той, хто найкраще лікує пацієнта і може доступно й вичерпно це пояснювати. Критична педагогіка пропонує, щоб освіта була зосереджена на розвитку демократії та припиненні гноблення.

Список використаної літератури

1. Будник О. Б. (Без) критична педагогіка: сучасні пріоритети та перспективи розвитку / О. Б. Будник // Журнал Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. - 2023. - Т. 10, № 1. - С. 7-23.
2. Ганаба С. та ін. Ще раз про критичне мислення, або як не вбити у дитині філософа // Mistectvo ta Osvita/Arts & Education. - 2022. - №. 4.
3. Шинкевич В. І. Удосконалення підготовки лікарів-інтернів шляхом використання бази даних доказової медицини / В. І. Шинкевич // Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, Полтава, 24 берез. 2016 р. / ВДНЗУ «УМСА». - Полтава, 2016. - С. 248-250.

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА В ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ <i>Шевченко О.М., Лещенко Т.О.</i>	285
ПЕРСПЕКТИВИ ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ <i>Шепітько В.І., Стецук Є.В., Борута Н.В., Пелипенко Л.Б., Лисаченко О.Д., Вільхова О.В., Волошина О.В., Левченко О.А., Рудь М.В., Дубінін Д.С., Данилів О.Д.</i>	287
МОТИВАЦІЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО УЧАСТІ В НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ РОБОТІ КАФЕДРИ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ <i>Шепітько В.І., Стецук Є.В., Борута Н.В., Пелипенко Л.Б., Вільхова О.В., Волошина О.В., Левченко О.А., Рудь М.В., Дубінін Д.С.</i>	289
КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ОПТИМІЗАЦІЇ ЯКОСТІ ОСВІТИ <i>Шерстюк О.О., Каценко А.Л., Свінцицька Н.Л., Гринь В.Г., Білаш В.П., Максименко О.С., Устенко Р.Л., Пілюгін А.В.</i>	290
МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ РОЗДІЛУ ДИТЯЧОЇ СТОМАТОЛОГІЇ <i>Шешукова О.В., Поліщук Т.В., Труфанова В.П., Максименко А.І., Мосієнко А.С., Бауман С.С., Казакова К.С.</i>	292
НАВЧАННЯ ЗА КЛІНІЧНИМИ ВИПАДКАМИ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ <i>Шинкевич В.І., Хміль Т.А., Удальцова К.О., Скрипнікова Т.П.</i>	294
СПЕЦІАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФАРМАЦІЯ» ТА ЇХ ФОРМУВАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗІОЛОГІЯ» <i>Юдіна К.Є., Міщенко І.В., Коковська О.В.</i>	296
СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ І ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК ІЗ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ <i>Ярешко А.Г., Куліш М. В., Воробюхіна А. К.</i>	298
НАДМІРНА ВТОМЛЮВАНІСТЬ І КОГНІТИВНІ ПОРУШЕННЯ - ОСНОВНІ СИМПТОМИ ПОСТ-COVID-19-СИНДРОМУ: АНАЛІЗ ОПИТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДВОХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ М. ПОЛТАВИ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ВЛАСНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ) <i>Ярмола Т.І., Катеренчук І.П., Ткаченко Л.А., М'якінькова Л.О., Пустовойт Г.Л., Власова О.В.</i>	300
АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПОСТ-COVID-19-СИНДРОМУ НА ЯКІСТЬ НАВЧАННЯ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ (РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ) <i>Ярмола Т.І., Катеренчук І.П., Ткаченко Л.А., Пустовойт Г.Л., Гуцаленко О.О., Кострікова Ю.А.</i>	302